

Mamutík Tom

V období mladého paleolitu představovalo ulovení mamuta srstnatého pro tehdejší loveckou skupinu čas hojnosti. Lov znamenal výjimečnou událost zajišťující na dlouhou dobu zásobu masa, kostí a kůží. Migrujícím stádům nabízel krajina v ústí Moravské brány dostatek potravy. Mamuti byli byložraví savci, podobní dnešním slonům, dosahujících výšky okolo 3,5 m a hmotnosti až 6000 kg. Živil se převážně travním porostem. Dospělý samec spotřeboval za den cca 160 kg čerstvé potravy a 100 l vody. Bohaté vývěry minerálních vod nabízely dostatek vody i v době, kdy zamrzaly přirozené vodní zdroje. Táhnoucí stáda zvěře tak pravděpodobně mohla pod předmostským návrším přežít suchou a studenou zimu. Lov těchto velkých savců se spíše soustředil na využívání přírodních pastí (bažiny, srázy) a na zesláblé či mladé jedince.

Na Čekyňském kopci stojí socha mláděte mamuta v životní velikosti (obr. 8). Byla zhotovena v letech 1999–2000 a byla to první socha k plánovanému skanzenu pravěku.

Památník lovců mamutů

V roce 2006 byl v Předmostí vybudován terénní Památník lovců mamutů, situovaný ve sprašové stěně při severovýchodním nároží hřbitova. Přímou na místě archeologického odkryvu je zde veřejnosti prezentována bohatá kulturní vrstva obsahující skládku zvířecích kostí (mamut, sob, kůň, vlk, lev jeskynní aj.) z doby 24 300–27 100 let před dneškem. Byly zde nalezeny také kamenné štípané předměty i drobný umělecký předmět (obr. 9). Skládky zvířecích kostí nesoucích stopy zpracovávání a zužitkování tehdejšími lidmi se kumulovaly při okrajích sídlišť. Jedná se tak o ojedinělý autentický doklad existence sídliště lovců mamutů ze starší doby kamenné (obr. 10).

Infocentrum Předmostí

Infomační centrum bylo slavnostně otevřeno 3. října 2009 a poskytuje zázemí návštěvníkům naučné stezky i obyvatelům Předmostí. Návštěvníci z řad turistů a odborné veřejnosti zde mohou získat základní informace o pravěkých nálezích, potřebné tiskové materiály, brožury a upomínkové předměty. Jeho součástí jsou i veřejné toalety.

Přerov – Předmostí

Předmostí je jednou z městských částí Přerova. Nebyť železniční trati, která již v první polovině 19. století vytvořila umělou hranici oddělující vesnici od Přerova, splynulo by Předmostí v jednolitý celek s městem.

V 80. letech 20. století prošlo Předmostí procesem změn, které navždy změnilo jeho podobu. Tehdejší politické a společenské poměry umožnily zbourat všechny venkovské usedlosti, připomínající hanáckou stavební tradici. Necitlivým zásahem tak zmizel nejen kolorit starého Předmostí, ale i sociální vazby jeho obyvatel. Výstavba rozsáhlého sídliště započala v roce 1981. V místech nízkopodlažní zástavby vyrostly bloky panelových domů, v nichž našlo bydlení několik tisíc lidí, kteří už neměli ale ke svému bydlení žádný vztah.

V roce 1970 mělo Předmostí před zahájením asanačních prací 1366 obyvatel, koncem roku 1980 již jen 625 obyvatel a 171 domů. Po následující rozsáhlé výstavbě sídliště Předmostí, včetně odpovídající občanské vybavenosti, žije v této části města 5830 osob v 355 domech a 1795 bytech.

Historie

Předmostí je známé jako významné archeologické naleziště starší doby kamenné. V lokalitě Hradisko byly nalezeny nejstarší lidské stopy na Přerovsku, a to již z období středního paleolitu před 100 000 lety.

Světově proslulou se obec stala koncem 19. století díky odkrytům rozsáhlého **sídliště lovců mamutů** z období před 30 000–20 000 lety.

Výjimečnost Předmostí spočívá především v jeho strategické poloze. Z vrcholu vápencové Skalky, situované nad řekou Bečvou, měl lovec dokonalý přehled o pohybu zvěře v širokém okolí. Hojnost úlovku umožnila vytváření prvních stabilnějších sídlišť v lidských dějinách (obr. 1).

Z předmostského naleziště byly postupně získány tisíce kostí fauny mladého paleolitu, kostěné i kamenné nástroje, ozdoby. Z nalezených kostí mamuta odborníci usuzují, že na lokalitě bylo v celém období lovců mamutů uloveno, či jinak získáno (umrznutí, zapadnutí do bažiny apod.) na tisíc jedinců mamutů (obr. 2). K vrcholům umění patří nálezy stylizované postavy ženy ryté do mamutího klu – předmostská Venuše, plastika mamuta, leštěný oválný přívěsek z mamutoviny, plastika těhotných žen z prstních článků mamuta, plastika rosomáka z pálené hlíny, kamenný terč s provrtem naznačující rozvinutý šamanismus atd.

- Obr. 1: Rekonstrukce možného vzhledu sídliště lovců mamutů. Kresba Libor Balák.
- Obr. 2: Současná představa možného lovu mamutů gravettien-skými lovci. Kresba Libor Balák.
- Obr. 3: Objev dvoumetrového fragmentu mamutího klu v ul. Tylova. Foto Zdeněk Schenk.
- Obr. 4: Původní školní kabinetní archeologická sbírka. Zdroj SOKA Přerov. Foto Josef Tomčík.
- Obr. 5: Kostel sv. Máří Magdalény v Předmostí. Foto Marie Hloušková.
- Obr. 6: Tzv. „Bludný kámen“. Foto Marie Hloušková.
- Obr. 7: Plastika „Sonda do pravěku“. Foto Marie Hloušková.
- Obr. 8: Mamutík Tom. Foto Marie Hloušková.
- Obr. 9: Archeologický odkryv kulturní vrstvy terénní prezentace. Foto Zdeněk Schenk.
- Obr. 10: Slavnostní otevření Památníku lovců mamutů. Foto Milošlav Flašar.

Průmysl

V Předmostí se od 16. století lámal devonský vápenec, používaný k výstavbě Předmostí a průmyslové zpracování vápence začalo roku 1858, kdy si pozemky pronajalo několik pruských podnikatelů, kteří postavili v Přerově u nádraží vápenku. Tehdy správce vápenky zaslal první ukázky nálezu zbytků mamutích kostí do Vídně a od té doby se začalo zkoumat tábořiště lovců mamutů. Tím od roku 1866 Předmostí vešlo ve všeobecnou známost.

Obec byla také známá výrobou kvalitních cihel. Celkem tři cihelny vyrobily ročně na 14 miliónů cihel, které byly použity např. na stavbu nádražní budovy v Olomouci a Městského domu v Přerově. Kolem cihelen vedla silnice do rozsáhlého kamenolomu, zvaného Žernavá. V lomu byly původně i rozsáhlé jeskyně s krápníky.

Zvláštností obce byla i zdejší kyselka prýstíci na několika místech ze země. Vedle Chromečkova statku byla na Hranické ulici nádržka (tzv. prádítko), do níž stékala kyselka ze zahrady a z přeplněné nádržky pak odtékala dále. Před školou byla studna s pumpou, kde se čerpala dobrá kyselka ještě před několika lety.

V roce 1894 byl v Předmostí skutečně badatelem K. J. Maškou objeven nejvýznamnější a zpráva o nálezů obletěla celý svět. Bylo zde odkryto víc jak dvacet koster populace mladého paleolitu příznačně označeného názvem „Homo Predmostensis.“ Je na místě zde ocitovat slova objevitele, jak nám zůstala dochována v jeho deníku: ...objevené zbytky přináležejí alespoň 20 osobám, z nichž 15 osob se více méně úplnými kostrami reprezentuje, kdežto se zbylých 5 koster toliko jednotlivé části jsou zachovány. Z těchto 20 osob je 8 dospělých a 12 mladých, ponejvíce dětí, z jejichž nejmenší sotva půl roku staré bylo. Kostry nalezeny zpravidla ve skrčené poloze vedle sebe, někdy i přes sebe ležící... Ihned u člověčích kostí nalezeny byly zbytky diluviálních zvířat: mamuta, lední lišky, vlka, rosomáka, zajíce běláka, vlka a soba. Lebka lední lišky ležela na jedné kostře člověčí. Dvě levé lopatky mamutí různé velikosti, z nichž jedna jest na spodní straně pazourkem poškrábána, omezovaly hrob na severozápadním a jihozápadním konci. Také několik úlomků pazourkových a kostěných uhlíků leželo ve hrobě.

Akumulace dvou desítek lidských koster, dospělých i dětí, na jediném místě je mimořádný jev. Navíc se jednalo o hrob v otevřené krajině a nikoliv v jeskyni. Objev byl tehdy interpretován jako hromadný hrob a dodnes se jedná o největší objevený soubor koster lidí na světě z tohoto období.

Stopy lovců a jejich sídliště zavaly několika metrové závěje drobného prachu – spraši, které sem v posledním výkyvu doby ledové zavaly ostré větry z náhorních karpatských plošin. Mnoho archeologických památek bylo ničeno od pol. 19. stol. právě v důsledku dynamicky se rozvíjející těžby spraše pro potřeby chládkové výroby. „Je to spolu s Dolními Věstonicemi nejvýznamnější archeologické naleziště nejen u nás, ale v Evropě vůbec. Věstonice měly ale na rozdíl od Předmostí štěstí v tom, že byly prozkoumány až později a pečlivěji. Zato Předmostí je nyní téměř zničeno a už těžbou spraše na výrobu cihel, či moderní zástavbou“, potvrdil archeolog Jiří Svoboda z Akademie věd ČR.

Přestože centrum archeologické lokality bylo odtěženo, její rozsáhlost dosud naznačují záchrané archeologické výzkumy realizované při stavebních aktivitách v okrajových částech Předmostí. Dokladem je objev mamutího klu dosahujícího téměř dvoumetrové délky v ul. Tylova, roku 2006 (obr.3).

Zajímavosti

Na dřívější návsi zůstal zachován **kostel sv. Máří Magdalény** (obr. 4), do nynější podoby přestavěn ve 2. polovině 18. století. Výsledky archeologického výzkumu z roku 2006 potvrdily původní existenci vrcholně středověké sakrální stavby.

Fara s mansardovou střechou z roku 1780 je ojedinělou stavbou svého druhu. Sochy sv. Cyrila a Metoděje před kostelem pocházejí z roku 1863 a byly pořízeny v době oslav milénia příchodu věrozevěstů na Moravu. Před farou je umístěna pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1728, která původně stávala u rybníka uprostřed návsi. Za kostelem je památník Mistra Jana Husa v podobě kamenného bloku s bronzovým reliéfem od sochaře Julia Pelikána, vzniklý v roce 1918. Původní hřbitov, který se zde nacházel, byl zrušen v roce 1853.

Škola v Předmostí byla zřízena v letech 1784–1788 jako jednotřídní. Nová školní budova, již pětitřídní, byla postavena roku 1898 na Hranické ulici u odbočky do Popovce. V době prvních archeologických objevů spojených s výjimečnými nálezy, které byly nekontrolovaně odvázeny, vznikla myšlenka kantorů zdejší školy, soustředit alespoň zbytek archeologického materiálu ve školní sbírce. Tím byly položeny základy školní archeologické sbírky (obr. 5).

Vedle „staré školy“ byla postavena v roce 1988 „nová škola“, nesoucí název **Základní škola J. A. Komenského**. V suterénu školy bylo v roce 1999 otevřeno „**Malé školní muzeum lovců mamutů**“. Je rozděleno do tří místností – v první je napodobenina chýše s postavami lovce mamutů s rodinou, dále jsou zde vystavené archeologické nálezy, model hlavy pravěkého člověka a zmenšený model mamuta. V druhé se nachází model Předmostí z doby neznámějších nálezů a práce žáků na téma pravěk. Třetí místnost slouží jako audiovizuální učebna při výkladu o historii lidí na území pravěkého Předmostí.

Tzv. „**Bludný balvan**“ v bývalé Chromečkově zahradě na místě zvaném Skalka, je vítaným místem pro odpočinek a zastavení. Jedná se o pozůstatek původní vápencové skály odtěžené v druhé polovině 19. stol. (obr. 6). Skalka tvořila strategickou dominantu této krajiny a dle záznamů v Pamětní knize obce Předmostí převyšovala svoji výškou věž kostela sv. Máří Magdalény. Při severozápadním okraji tohoto vápencové útvaru bylo odkryto sídliště lovců mamutů.

K novodobé historii Předmostí patří motoristický sport. Na tratích **Přerovské rokle** se od poloviny minulého století setkávají špičkoví motokrosoví a autokrosoví závodníci z celého světa.

První ročník **motokrosu** Přerovská rokle se jel v červnu 1950. Výsadní právo má ale v Předmostí **autokros**. První závod Československa s mezinárodní účastí se jel 26. října 1969 v hliníku předmostecké cihelny. Trať přerovské rokle se několikrát upravovala a od roku 1999 se zde jezdí mistrovské motokrosové i autokrosové závody nepřetržitě.

Naučná vlastivědná stezka Předmostím až do pravěku

Je to 8,2 km dlouhá stezka s devíti zastaveními. Seznamuje návštěvníka s pravěkou i novodobou historií Předmostí a místními zajímavostmi. Byla otevřena v roce 2006 a na začátek stezky upozorňuje travertinová plastika „Sonda do pravěku“ (obr. 7).

